

Kalandfilm

MÁTYÁS KIRÁLYRÓL

Ki ne emlékezne szívesen a gyerekkorában olvasott legendákra, s közülük is az igazságos Mátyás királyról szólóakra? A királyra, aki sokszor álruhában, deákgúnyában járván az országot, fedezte föl, hogy akad jó pár falu a jogara alatt, ahol nem tisztelik törvényeit. Ez történt a többi között Gyeviben is, ahol a népnyzó bíró még magát az álruhás királyt is derésre húzta, s meg is kapta volna a huzsonötöt, ha... De nem folytatom tovább a történetet, melyet Bárany Tamás ifjúsági regényben dolgozott föl. Ebből írt forgatókönyvet a televízió számára Köves István dramaturg, *A világ közepe* címmel. És már el is készült a tévéjáték, rendezője Fejér Tamás, aki a közkedvelt *A Tenkes kapitánya*, a *Princ*, a *katon*a és a *Tuskevár* rendezője volt.

— Kiknek szól ez a film; szigorúan tizennégy éven aluliaknak?

— Nem — válaszolja a rendező. — Pontosabban azt válaszolhatnám: is. *A világ közepe* éppúgy készült a gyerekeknek, mint az őket körülvevő felnőtteknek, szülőknél és nagyszülőknél. Én családfilmnek nevezem, melyben a kiskamasz megtalálja a kalandot, az izgalmat, sőt, az egyszerű tanulságot is: ki a hatalommal visszaél, előbb-utóbb pórul jár. Ugyanez a probléma, úgy gondolom, nem áll távol a felnőttek mindennapjától sem, ezért az ő érdeklődésükre is számítunk. S nem utolsósorban a kalandot, a fordulatos cselekményt nemcsak a tizenéves korosztály kedveli. Ez már a *Tenkes* sugárzása idején is bizonyosodott. Nagyon jólesett, hogy az ország minden részéről, apró somogyi falvakból is és szinte minden korosztálytól kaptam leveleket. Előfordult, hogy kemény bírálatot is, a gyerekektől megszokott őszinte hangon.

— Visszatérve a most elkészült filmhez: a cselekmény két szálon fut. Az egyik a gyevi bíró meséje, a másik pedig a megőzevgyült Mátyás kezéért — vagy inkább Magyarország trónjéért — versengő menyasszonyjelöltek története. Mint mindig, most is nagyon fontosnak tartottam, hogy a lehetőségek szerint maximálisan ragaszkodjunk a történelmi hűséghez. Ebből a korból

alig találhatunk népi zenét, csupán néhány dalmatöredéket. Ebből, s a Mátyás korabeli udvari zenéből állította össze a film zenéjét Benkő Dániel és Herczeg László. De figyeltünk arra is, hogy milyen löszerszám, ruházat, evőeszköz kerül Szalai András operatőr kamerája elé. Sokat segítettek a Történelmi Múzeum szakértői, igen sok tárgyat kértünk és kaptunk a forgatáshoz például a Mátyás-templom múzeumából. Munka közben is sokszor leálltunk, töprengtünk. Milyen köretet adjunk a húshoz, hiszen Mátyás idejében burgonya nem volt... A húshoz táltalt szóst és mártásokat, meg a mai lángos

formájára emlékeztető kenyeret végül Gróf Nándor, aki más filmek, például a *Szindbád* jól ismert szakácsa, készítette el számunkra. Forgatás közben derült ki az is, hogy a XV. században a villát az étkezés során csak ahhoz használták, hogy a tálból kivessék a húst, egyébként késsel és kézzel ettek.

— Mit szölktek ehhez a színészek?

— Megbeszéltük, s elfogadták. Számukra inkább a film archaizált nyelvezete jelentett gondot, illetve hosszabb ideig tartó és rendkívül pontos szöveg tanulást követelt tőlük. „A bíró törvényt lát”, s ehhez hasonló, már-már el-

felejtett kifejezések hitelt adnak a történetnek, ezért szükségesek.

— Hol, milyen helyszíneken forgattak?

— Ebben is igyekeztünk ragaszkodni a történelmi igazsághoz. Jó néhány felvétel készült a budai hegyekben, még szinte érintetlen erdős területeken Mátyás vadászatról. Középkori falut nem lehet találni Magyarországon, így ezt a szentendrei skanzen, makett és némi filmes trükk segítségével teremtettük meg. Forgatunk Pilisborosjenőn, s persze, műteremben is.

— Kik játszanak *A világ közepében*?

— A főbb szerepeket Helyey László, Gyenge Árpád, Koncz Gábor, Bujtor István, Szerencsi Éva és Húvösvölgyi Ildikó alakítja. Talán sokan meglepődnek azon, hogy a gyevi bíró szerepére Gyenge Árpádot kértem föl. A népet sanyargató bírót valószínűleg mindenki vaskos, robosztus embernek képelné. Szerintem ez külsőleges szempont: a gyevi parasztok szemében, tehát a nézőkben is, nem a termete, hanem a kezében levő hatalom, illetve a viselkedése tette oly félelmetessé ezt az embert. Ez pedig nem testalkat, hanem színészi játék kérdése, ezért gondolom. Gyenge Árpád hiteles ebben a szerepben, éppúgy, mint Helyey László Mátyás királyban.

Mátyás és a gyevi bíró (Helyey László és Gyenge Árpád)

Török Katalin

Mátyás király a deresen ...

(Fotó: Réger Endre)